

Nedělní úvaha (kázání) na text Markova evangelia

v Lysé nad Labem, 5. neděle po Trojici, 20. července 2025

***Kananejská dcera (La Chananéenne), James Tissot (1886-1896),
Brooklyn Museum (Zdroj tamtéž)***

Přišla a padla mu k nohám; a ta žena byla pohanka, rodem Syrofeničanka. Prosila ho, aby vyhnal zlého ducha z její dcery. On jí řekl: „Nech napřed nasytit děti. Neboť se nesluší vzít chléb dětem a hodit jej psům.“ Odpověděla mu: „Ovšem, pane, jenže i psi se pod stolem živí z drobtů po dětech.“ Právil jí: „Žes toto řekla, jdi, zlý duch vyšel z tvé dcery.“ Když se vrátila domů, našla dítě ležící na lůžku a zlý duch byl pryč. (Bible, Markovo evangelium, 7. kapitola)

Víra syrofenické ženy

Shromáždili se k němu farizeové a někteří ze zákoníků, kteří přišli z Jeruzaléma. Uviděli některé z jeho učedníků, jak jedí znesvěcujícím, to jest neomytýma rukama. Farizeové a zákoníci se ho zeptali: „Proč se tvoji učedníci neřídí podle tradice otců a jedí znesvěcujícím rukama?“

Vstal a odešel odtud do končin týrských. Vešel do jednoho domu a nechtěl, aby o tom někdo věděl. Nemohlo se to však utajit; hned o něm uslyšela jedna žena, jejíž dcera měla nečistého ducha.

Vhodné je doplnit i četbou 4 kapitoly Micheášova proroctví a Pavlova listu do Říma (10,9) a třeba i písně 604 či zpívanou modlitbou 313 z nových evangelických zpěvníků.

U Genezaretu jsme minule zanechali Ježíše v radostné chvíli. Opustil rodný Nazaret, šel tam, kde jej lidé poznávali, ba jakmile se dozvěděli o místě jeho pobytu, zběhali celou tu krajinu, aby se o něm vědělo. Zdánlivě se ale vše zase pokazí, neboť se také rozhoří staré spory. Opět je přijeli rozdmýchat společenské a náboženské elity, lidé z hlavního města a náboženského ústředí. Farizeové a zákoníci z Jeruzaléma se snaží Ježíše nachytat na nedodržování řádů. Je to taková neosobní právnícká mašinérie, marně Ježíš apeluje na používání zdravého rozumu a brání se bezduchému vyžadování nařízení a pravidel, které jdou ve svém důsledku proti duchu Tóry. Ježíš se tentokrát dost rozčílí, věnuje sporu dvě perikopy, snaží se oslovit veřejnost. Farizejům poví pěkně od plic, že se drží pouze byrokratických příkazů a na Boha dávno zapomněli. A pak se zčista jasna sebere a odejde, ba zamíří opět do zahraničí, mezi pohany.

To je celkem šok. My už jsme s ním jednou v bohaté cizině byli a víme, že v Gerase to tehdy nedopadlo nejlépe (Mk 05,01-20). Markovo vyprávění často opakuje zápletky. Rozdíl ve zdánlivě totožných situacích totiž demonstrují, že věci mají svůj vývoj a dvakrát do téže řeky nelze vstoupit. A tak v dalším úprku přes hranice figuruje zřejmě úplně jiná motivace. Byť je následující příběh řazen mezi vzácné Ježíšovy příběhy misijní, myslím, že kvůli obracení pohanů tentokrát Kristus za hranice nemíří. Už to jednou zkusil, v Gerase ale málem ani nevstoupil na břeh a pro veliké pozdvižení kolem utopených prasat se musel vrátit zpátky. Tentokrát jede na tajňačku, hranice překračuje inkognito, jakoby šlo o nějaký útěk. Dá se uvažovat o Kristově touze po oddychu a klidu, ovšem nikoli klidu meditačním, Ježíš neutíká na pusté místo, ale do honosného města v zahraničí. Jakoby Ježíš prostě odjel na dovolenou, co nejdál od jeruzalémských byrokratů i farizejských kolegů. Dost možná se snaží načas zmizet i před hrozbou zatčení, vždyť galilejský panovník Herodes nechal nedávno popravit Ježíšova učitele Jana Křtitele. V každém případě skončil Ježíš na pár dní v bohaté fénické oblasti města Týr. *Vešel do jednoho domu a nechtěl, aby o tom někdo věděl*, píše Marek. Ubytoval se potají a bez publicity. Utajování naznačuje, že nepřišel kázat a vyučovat, natož uzdravovat, a myslím, že tentokrát s tím nemá co dělat ani nám známá Ježíšova skromnost, tedy tzv. Mesiášské tajemství. Ježíš je prostě za hranicemi soukromě a bez ambicí jakkoli veřejně vystupovat.

Scénu máme připravenou a přichází nečekaná zápleтка. Vše se samozřejmě rozkřikne. Zdá se, že Ježíš je přece jen známý i v zahraničí, minimálně o jeho uzdravování, a dost možná i dalších souvisejících kontroverzích, tady už slyšeli.

Ježíše záhy vyhledá místní žena. Je to osoba nevěřící, nebo, lépe řečeno, žena věřící v cokoli možné, ale v Hospodina pravděpodobně nikoli. A té ženě jde, jak jinak, o uzdravení. Celé nám to zase připomíná příběh z nedávné doby, kdy se jiná žena s touhou po uzdravení za Ježíšem pokradmu plížila (Mk 5,25-34). Jenže tentokrát se dotyčná nejde nenápadně dotknout Ježíšových šatů; tahle paní má nemocnou dceru, a ta leží doma, daleko od Ježíše a jeho oděvu. A tak není jiné cesty, než nějak přesvědčit Ježíše, aby se případu ujal.

Přichází proto rozhovor, který nemůžou Ježíšovi odpustit snad žádní současní čtenáři Písma. Ježíš cizinku i její dceru nazve psy. Přeneseně tak vlastně označí celou tamní kulturu i náboženství. Je to tak konfliktní a urážlivé, že mnoho současných výkladů hledá byť jen malou záminku ke zjemnění těch slov. Někdy se staví na tom, že Ježíš vlastně nemluví o psech ale o štěňátkách (!), jindy se tvrdí, že je to z Kristovy strany taková hra nebo zkouška. Ježíš zkrátka musí na scéně tak trochu pomrkávat nebo cukat koutky, aby se to zkouslo. Ale abych se neotíral jen o své současníky, on už evangelista Lukáš, píšící svůj příběh o Ježíši stejným pohanům, k jakým patřila i dotyčná žena, celý ten příběh raději vynechal. Inu, kdo by chtěl pobuřovat vlastní čtenáře.

Je to hodně kontroverzní. Ježíš se tu vyjadřuje velmi tvrdě navzdory tomu, že oproti Gerase mu tu k nohám padla zdravá žena, která to má v hlavě v pořádku a prokazuje mu tak velikou úctu. U nohou Ježíšových už ležel Jairos (Mk 5,22), žena s krvetokem (Mk 5,33) i gerasenský šílenec (Mk 5,6), ještě nikdy ale nereagoval Ježíš takto. „*Nech napřed nasytit děti. Nesluší se vzít chléb dětem a hodit jej psům.*“ Nutno dodat, že takový Matouš píšící naopak izraelitům je ve své verzi příběhu ještě drsnější a nechá Ježíše nejdříve mlčet a ženu přehlížet a následně ji urážet i tím, že se o ní jako o obtížném hmyzu baví s učedníky. Navzdory tomu, že mu leží u nohou. Pobuřuje nás to i proto, že žijeme v hyperkorektní době. Ježíš by byl dnes bez milosti obviněn z rasismu, náboženského extremismu a genderové nekorektnosti. Umím si dokonce představit, že by mu dnes přišli i vydírání se sexuálním podtextem, vždyť tu jako muž nevybírávě mluví s bezbrannou a zoufalou ženou, která po něm něco potřebuje.

Než začneme Ježíše perzekuovat, pojďme se na ten Markův text podívat blíže, resp. pojďme se zamyslet, kde je jeho zvěstné jádro. Myslím si, že nejpodstatnější z celého dialogu není Ježíšova reakce, ale až ženina následná

odpověď. Skoro by se dalo říct, že Ježíš je v tomto příběhu pouhým jejím podněcovatelem. Kristova hrdost na Hospodina i vlastní náboženskou tradici je totiž právoplatná a ženina reakce nám poskytuje návod, jak pracovat s tím, že do této tradice a Hospodinova lidu nepatříme.

Především si nelze nic nárokovat. Ta žena nemluví o svých právech a Ježíšové povinnosti zasáhnout. Ve vztahu k Bohu se nelze nic vyžádat či vysoudit, jako se to stalo běžné v mezilidské sféře. Žena u Ježíšových nohou nepoukazuje na humanitu, lásku k bližnímu. Nepoukazuje na svou svízelnou situaci, nejedná emočně a Krista nevydírá. Ona si je zřejmě plně vědoma toho, že si nemůže něco nárokovat, aniž by sama něco neobětovala a Ježíšovu plnou svrchovanost vyznala. A to vše se přitom děje v místech, kde ona je doma a on cizinec, kde vztah k ženám je úplně jiný než v nábožensky sešněrovaném Izraeli a ona by mohla vystupovat s hrdostí civilizačně vyspělejšího helenistického světa. Jenže ona to neudělá. Je za tím bytostný strach o dceru? A jde v textu vůbec ještě o nemocnou dceru?? Není podstatné spíš to, že ta žena je nevěřící? Jakoby nám chtěl text představit misii z jiného úhlu pohledu. Vždyť tady není základem misie Ježíšova cesta mezi pohany, ale touha a správná reakce pohanského světa, která otevírá bránu milosti a Božího přijetí. Nikoli Ježíšova přítomnost, ale ženina reakce určuje, co se bude, či nebude, dít dál.

„Ovšem, pane, jenže i psi se pod stolem živí z drobtů po dětech.“ Ta žena se i se svou dcerou v první řadě ztotožňuje se psy; s konstatováním, jak na tom ve vztahu k Bohu je. Kdyby to celé uchopila jako urážku, kdyby se cítila dotčena, rozhovor by nepokračoval. Další věc, kterou ta žena dělá, je smlouvání. My už z bible víme, že je to adekvátní způsob prosby vůči Bohu. Smlouval Abraham za Sodomské (Gn 18,16-33) i Jákob za požehnání ve svém nočním zápase u potoku Jabok (Gn 32,27). A v neposlední řadě ta žena vyznává Krista jako Pána, oslovuje jej tak, a vlastně tak určuje zásadní zlom, na kterém se později bude konat přijetí pohanského světa do lidu Božího. Jedno z nejstarších vyznání, zaznamenaných misionářem pohanů, apoštolem Pavlem, bude znít: *„Vyznáš-li svými ústy Ježíše jako Pána... budeš spasen“* (Ř 10,9). Nelze po Bohu něco chtít a nenamočit se. Nelze si něco nárokovat. Lze jen pokorně potlačit své já, svou hrdost, ba možná i svou důstojnost. Tak se přichází k Bohu. A my si ve všem tom ošívání, které na nás z toho příběhu padá, můžeme uvědomit, zda jsme schopni podobně hluboké pokory, ba popření sama sebe a ztráty důstojnosti.

Je to tvrdý příběh. Ale on takový má být. A je třeba jej vzít vážně dnes stejně jako kdysi. Pochopit jej pomůže i to, vyložíme-li si Ježíšovo slovo jako podobenství. Zní pak takto: *Dobry otec se rozdělí o svůj chléb s dětmi. Špatný otec by hodil svůj chléb psům a vlastní děti nechal hladem* (J. Mrázek: Evangelium podle Matouše). Na takto vysvětlených příkrých slovech Kristových si můžeme uvědomit, jak hrozné by podobné opomíjení vlastních dětí, vlastní tradice, vlastních kořenů bylo, byť by se nalakovalo všemi možnými morálními povinnostmi a korektnostmi. Nechat vlastní děti hladovět. Umanutě se zabývat těmi cizími, či dokonce cizími zvířaty, a vlastní rodiny si nevšímat. Pořád máme nějaké vlastní děti a za ně bychom měli mít zodpovědnost v první řadě. Snad nyní Ježíšovi přikývneme. *Dobry otec se rozdělí o svůj chléb s dětmi. Špatný otec by hodil svůj chléb psům a vlastní děti nechal hladem*. Jenže pozor, to podobenství ještě není úplné. Ta žena jej totiž chytře dopoví. Ptá se: „A co když ty děti, spratci jedni rozmazlený, si chleba nehledí a hází jej všude kolem sebe a pod stůl?“ „*I psi se pod stolem živí z drobtů po dětech*,“ říká Syrofeničanka.

Sám Ježíš je tu, myslím, zasažen. Vždyť to není tak dávno, kdy přesně tento pocit prožíval, kdy cítil rozmazlený vzdor, odmítání a vztekání vlastních dětí. Kdy byl v hluboké krizi a musel opustit vlastní dům i „rodné“ město Nazaret. Kdy jej vlastní náboženští soukmenovci peskovali za neumyté ruce a školili jej v řádech. Jedna věta té ženy zcela mění situaci. Klobouk dolů. Jaká vlastně byla ta Féníčanka? Byla velmi pokorná? Nebo velmi chytrá? Či mazaná?? Působí to, jako by si před setkáním s Ježíšem zjistila informace z jeho života! Nebo snad vycítila Kristovu únavu ze situace ve vlastní rodině víry? Možná byla citlivá a empatická, jak už ženy bývají. Ať už to bylo jakkoli, svými slovy setřela všechn ten emocionální pel, všechn ten patos, se kterým jsme často schopni argumentovat za kdejaké zlo ve jménu našich dětí. Ježíšovo: „Pochop, nemůžu se ti věnovat na úkor vlastní rodiny,“ má náhle realistickou podobu, protože ta vlastní rodina dokáže být pěkný prevít. Kristovo podobenství je náhle prсто patosu. Je úplné teprve ve chvíli, kdy jej ta žena dopoví.

Boží lásku si nelze nárokovat ani z pozice lidských práv, ale ani z pozice genetické či rasové příslušnosti. Ke stolu jsou zváni všichni, kdo přicházejí s pokorou. Žena v dnešním příběhu doplnila Kristovo podobenství o stolu, kde je dost jídla nejen pro vlastní, milované a rozmazlené potomky. To ona otevřela svým podobenstvím misii pohanům. V této podobě pak její podobenství potvrzují i dva příběhy o nasycení davů, které dnešní rozhovor rámuji. Můžete si je v bibli

dohledat. V obou nasycení zástupů zbyde totiž na konci tolik jídla, v duchu ženina podobenství - tolik drobků pod stolem, že netřeba váhat. A Ježíš také neváhá a dceru té ženy uzdravuje.

Kolik toho nakonec bylo ukryto v té dnešní slovní přestřelce mezi ženou pohankou a mužem Mesiášem. Tak třeba, že každý příchozí může rodinu víry obohatit svým pohledem. Jen je třeba přicházet pokorně. Dále už víme, že s Bohem se dá vést dialog a měnit jeho postoj. „Žes toto řekla“, reaguje ženě v bibli Kristus a myslí tím nejen její vyznání jeho osoby jako Pána, ale i její chytré doplnění podobenství a korekci jeho postojů. „Žes toto řekla, jdi, zlý duch vyšel z tvé dcery.“ A my se můžeme dohadovat, zda to, co dceru ovládalo a ničilo jí život, nebylo odváto pryč právě proto, že se změnila její matka. Že v ní nezvítězila pýcha či nárok, ale pokora. V příběhu se píše, že dcera zatím zůstává na lůžku, ale přesto je zachráněna. Snad i my, pohané, dokážeme s pokorou zachraňovat sebe i naše nejbližší.

Žalm: Kdo doufají v Hospodina, jsou jak hora Sijón: nepohne se, strmí věčně. Kolem Jeruzaléma jsou hory, kolem svého lidu je Hospodin, nyní i navěky. (Ž 125)

Modlitba: Živý Bože, otevři náš sluch a uvolni naše jazyky, abychom naslouchali evangeliu tvého Syna a hlásali je dále ke tvé cti a ke spáse světa. O to tě prosíme skrze našeho Pána Ježíše Krista, tvého Syna a našeho bratra, který s tebou a s Duchem svatým žije a působí na věky věků. Amen.

Navštivte webové stránky našeho sboru, stáhněte si další kázání, prohlédněte fotografie, mějte přehled o aktuálním dění v evangelickém sboru v Lysé nad Labem.

www.lysa.evangelnet.cz